

PREDSTAVENIE NOVEJ METODIKY PRE ZISŤOVANIE POŠKODENIA LESNÝCH PORASTOV ZVEROU A OCENEŇOVANIE ŠKÔD

Andrej Gubka • Jozef Bučko • Vladimír Šebeň • Ivan Barbierik

Gubka, A., Bučko, J., Šebeň, V., Barbierik, I.: Introduction of a new methodology for measurement of damage to forest stands by wild game and damage valuing. APOL, 2021, vol. 2, no. 1, p. 77–79.

Abstract: New methodology for measurement and valuing of damages caused by game in forest stands brings some new techniques in forestry practice. Changes affect definitions of damaged tree, new procedures in damage measurements in young forest stands or new formulas for damage valuing. We hope that new methodology will serve as a basis for an agreement between foresters and hunters in forests damaged by ungulates.

Key words: methodology; valuing; forest damages; ungulates

Úvod

Škody spôsobované zverou na lesných porastoch sú čoraz väčším problémom v lesnom hospodárstve. S tým súvisí aj snaha o vyčíslenie škôd spôsobených zverou v mladých a aj starších lesných porastoch. V roku 1995 bol vypracovaný „Metodický postup pre výpočet náhrad za poškodzovanie lesných porastov zverou“ (LVÚ Zvolen 1995), ktorý bol čiastočne aktualizovaný v rokoch 1998 a 2006. Pri aktualizáciách došlo k úpravám spôsobu zisťovania a evidencie škôd a po prijatí eura boli hodnotové tabuľky prepočítané z koruny na novú menu podľa schváleného kurzu. Táto verzia bola naposledy odpublikovaná v knihe „Ochrana lesa proti škodám zverou“ v roku 2012 (Findo & Pertáš 2012). Odvtedy nebola metodika a ani hodnotové tabuľky nijako upravované, čo vyústilo do zníženej ochoty prevádzky a znalcov túto metodiku používať. Z tohto dôvodu dostalo Národné lesnícke centrum vo Zvolene úlohu vypracovať metodiku na oceňovanie škôd spôsobovaných zverou v lesných porastoch. Výsledkom je metodika Gubka, A., Bučko, J., Šebeň, V., Barbierik, I., 2020: Metodika pre zisťovanie poškodenia lesných porastov zverou a oceňovanie škôd, Národné lesnícke centrum Zvolen, 2020, ktorú je možné nájsť na stránkach e-los.sk, www.los.sk (sekcia publikácie – usmernenia).

Významné zmeny v novej metodike

Pri príprave metodiky sme sa nechali inšpirovať metodikami, ktoré sú využívané alebo navrhované u nás, no aj tými zo zahraničia. Niektoré veci bolo potrebné upraviť tak, aby boli jednoduchšie vykonávané v teréne. Takýmto príkladom je zadefinovanie, kedy sa jedná o strom nepoškodený, poškodený a zničený. Napríklad pri mladých stromčekoch sme za nepoškodený strom navrhovali taký, ktorý nemá poškodený terminálny výhonok a poškodenie bočných vetiev je v objeme do 20 %. Dôvodom je skutočnosť, že menšie poškodenie vetiev môže podporiť rast koreňovej sústavy. Zničený strom je zase strom s poškodením 80 % a viac. Osobitné postavenie majú pravidelne poškodzované stromčeky, ktoré vytvárajú takzvané bosaje. Pôvodne boli tieto stromy považované za zničené, v novej metodike sú však považované len za poškodené. Dôvodom tejto zmeny je aby sa zamedzilo žiadaniu o náhradu za zničenie stromu opakovane na ten istý strom. Taktiež aj skutočnosť, že keď sa zamedzí pravidelnému poškodzovaniu strom bude ďalej rásť a tým nemôže byť považovaný za zničený.

Významná zmena je najmä v metodike inventarizácie poškodenia mladých porastov. V metodike navrhujeme kontroly na dostatočnom počte malých plôšok s priemerom 1,5 m pravidelne rozmiestnených v poraste. Odporúčaný počet je 200 plôšok na 1 ha. Veľkosť a počet skusných plôch je stanovená na základe potreby dostatočnej štatistickej presnosti meraní a snahe o čo najjednoduchšie a najefektívnejšie zisťovanie. Samotná podstata výberového zisťovania je postavená na určitej reprezentatívnej vzorke, pričom tá vzorka by mala byť čo najrovnomernejšie rozložená na ploche. Pre tento účel je vhodnejšie využiť väčšie množstvo menších plôch v približne pravidelnom rozstupe. Vzniká tým sieť ktorá plochu rovnomerne prekryje a zabezpečí reprezentatívnosť výberu. Výhodou malej plochy je že je možné ju veľmi rýchlo skontrolovať a je prehľad o jej hraniciach. Je pravda že takéto množstvo malých plôch sa nedá v poraste ukotviť avšak vďaka počtu a rovnomernému rozmiestneniu by sme mali dostať približne rovnaký výsledok pri opakovaných meraniach (samozrejme s nejakou štatistickou chybou).

Na plôške sa eviduje najvitálnejší a najmenej poškodený stromček z každého duhu. Tým sa automaticky akceptuje, že stromy sú prirodzenou súčasťou potravy zveri no zároveň na ploche ostáva dostatočný počet rovnomerne rozmiestnených nepoškodených stromov, aby bola zabezpečená obnova porastu. Inak povedané ak na každej plôške nájdeme jeden vitálny a nepoškodený strom tak je predpoklad, že sa v poraste na 1 ha nachádza približne 5 600 rovnomerne rozmiestnených nepoškodených Stromčekov. Toto číslo je vo väčšine prípadov väčšie ako počty stromov ktoré na 1 ha odporúča norma STN 48 2210 Pestovanie lesov, Zakladanie lesa a starostlivosť o kultúry a mladiny.

Pri starších porastoch, sa inventarizácia vykonáva vytýčením jedného a viac transektov s šírkou dvojnásobku priemerného rozstupu stromov v poraste. Celková plocha transektu (transektov) by mala byť aspoň 7,5 % plochy porastu. Hodnotia sa všetky stromy na transekte.

Významnou novinkou je aj možnosť využitia porovnávacích oplôtkov. Táto metóda je výhodná najmä v porastoch, kde dochádza k tak významnému zničeniu mladých stromov, že nie je možné určiť o aké stromy sa jedná alebo či boli stromčeky poškodené zverou. Oplôtok eliminuje vplyv zveri a porovnaním zmladenia na oplotenej a neoplotenej ploche sa tak dá určiť aký je vplyv zveri na porast.

Zmenili sa aj vzorce pre výpočet náhrad za škody spôsobené zverou. Vo výpočtoch sú zahrnuté aktuálne hodnotové CPP získané z rokov 2010 až 2019. Uvedené sú aj aktuálne hodnoty priemerných ročných nákladov v EUR.ha⁻¹ na založenie, ošetrovanie a ochranu mladého lesného porastu. Vďaka koeficientom prepočtu je možné vypočítať náhrady aj pre dreviny, ktoré nie sú hlavnými hospodárskymi drevinami, avšak v procese pestovania lesa majú svoje dôležité miesto. Jedná sa napríklad o dreviny ako je breza, jelša, duglaska, alebo aj lokálne dôležité dreviny ako je agát alebo cér.

Záver

Metodika by mala slúžiť predovšetkým ako nástroj, alebo podklad pre dohodu medzi užívateľom lesa a užívateľom poľovného revíru. Pomocou metodiky by malo byť možné čo najobjektívnejšie zistiť škody spôsobované zverou na lesných porastoch a následne ich aj finančne vyčíslieť. Metodika zároveň uvádza nové hlásenie o škodách zverou v lesných porastoch. Dôvodom sú podhodnotené údaje evidované cez lesnú hospodársku evidenciu. Dúfame, že keď sa metodika dostane do prevádzky a začne byť využívaná, získame presnejšie dáta, ktoré bude možné následne využiť aj pri poľovníckom plánovaní a budú využiteľné aj pri rozhodovacom procese o stanovení výšky odstreľu v jednotlivých poľovných oblastiach.

V súčasnosti pracujeme aj na internetovej kalkulačke, ktorá by mala byť súčasťou informačného systému ochrany lesa (www.e-los.sk) a mala by ešte viac zjednodušiť využívanie metodiky a vedenie evidencie o škodách zverou.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore MPRV SR v rámci projektu „Metodiky stanovenia škôd“ a projektov APVV-19-0116 a APVV-19-0119 financovaných agentúrou APVV, projektu “SLOVLES” – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a FOMON: ITMS 313011V465 na základe podpory operačného programu integrovaná infraštruktúra financovaného z Európskych štrukturálnych a investičných fondov.

Použitá literatúra

- Findo, S., Petráš, R., 2012: Ochrana lesa proti škodám zverou. Zvolen, NLC - LVÚ Zvolen, 284 s.
- Gubka, A., Bučko, J., Šebeň, V., Barbierik, I., 2020: Metodika pre zisťovanie poškodenia lesných porastov zverou a oceňovanie škôd. Zvolen, NLC.
- STN 48 2210 Pestovanie lesov, Zakladanie lesa a starostlivosť o kultúry a mladiny. SÚTN, 2013, 16 s.
-

Adresa:

Ing. Andrej Gubka, PhD., Ing. Jozef Bučko, PhD., Ing. Vladimír Šebeň, PhD., Ing. Ivan Barbierik
Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen, Lesnícka ochranná služba, Lesnícka 11,
SK – 969 01 Banská Štiavnica
e-mail: andrej.gubka@nlcsk.org